

Erdély őrzi legépebben a reneszánsz tánc kultúrát

Erdély őrzi legépebben a reneszánsz tánc kultúrát

Olyan történt a Szacsavay Akadémia történelmi moduljának zárórendezvényén, ami a sorozat több éves múltjában még nem fordult elő: a meghívott előadó táncra kelt. Felföldi László professzor, néprajzkutató ugyanis a zenéről és a táncról tartott prezentációt.

Az Ady Endre Középiskola dísztermében péntek este megjelent érdeklődőket Nagy Mihály Zoltán történész-levéltáros köszöntötte.

Bevezetőjében Felföldi László néprajzkutató, a Szegedi Tudományegyetem oktatója arra hívta fel a figyelmet: a tánc elsősorban mozgást jelent, függetlenül attól, hogy forgatjuk a párunkat, lassúzunk vagy keringünk vele, és része egy nagyobb egységnek, hiszen nincsen tánc zene nélkül, és sokszor szöveg nélkül se. Hozzá tartozik az alkalomhoz illő viselet, a táncoló testnek dolgozik az agya, mozog az izomzata. A táncosokat tudás, lendület és akarat jellemzi, és az egész egy társadalmi, kulturális környezetbe van beágyazva, hiszen mindannyiunk viszonyulunk valahogy a tánchoz. Egy táncnak nincs ősbemutatója, igazából kritikai irodalma se, tiszavirág életű és valójában egy társadalmi demonstrációt szolgál, mégis kimondhatatlan szépségű, ahogy a kalotaszegi Mérán járják a legényest. A tánc az emberi kifejezésrendszer eleme, ott van a sportban, a játékban, a vallási szertartások gesztuskészletében, a harcművészetekben. Kommunikáció, hiszen valakinek szánjuk a táncmozdulatainkat, aki érti és értelmezi ezeket. Metafora, a hatása alá kerülünk. A társastánc szórakozás, mert a szabadidőnket töltjük ezzel, és az ünnep, a rítus meghatározója ahogyan táncolunk. A néptánc viszont nem szórakozás, hanem sokkal több ennél, maga az élet, a kettő elválaszthatatlan egymástól. Falusi környezetben az emberek tánc közben választanak párt maguknak, barátságok szövődnek közben, a jó zene finomítja az ízlést, és minden vidéknek megvan a saját maga esztétikája- magyarázta a meghívott.

Jellemzők

A táncművészet a 18-19. századi európai művészetelméleti gondolkodás terméke. Műfajait és formáit tekintve létezik művészi tánc (klasszikus balett, modern tánc és kortárs tánc) és használati tánc (néptánc, társastánc, színpadi néptánc). A 20. század második felében kijelölt antropológiai meghatározás szerint a tánc, mint strukturált, jelentéssel bíró, kulturálisan meghatározott, mozgásos kifejezési forma az emberi mozgásrendszerek egyike, a társadalmi kommunikáció eszköze. Sok mindenben hasonlít a beszélt nyelvhez, de mégsem azonos vele, illetve más mozgásrendszerekkel is van közös tulajdonsága. Azok a közös jellemzők, amelyek ma Európát egységes táncrégióvá teszik: a gazdag, nem-életkor-foglalkozás-társadalmi hovatartozás stb. szerint strukturált, átfogó történelmi táncdivatok által kialakított tánckészlet (körtánc, páros tánc, szóló stb.); a lábmozdulatok uralkodó volta, más régiók „kéz táncaival”, „váll-csípő táncaival” és „ülő-táncaival” szemben; a zene, szöveg és a tánc szoros kapcsolata, a közös metro-ritmikai és tempóbeli keret; a kifejezési formák (dráma, sport, játék, tánc) csökkent szinkretizmusa, erős függetlenedési tendenciák; a rituális és szakrális funkció háttérbe szorulása, a tánc szekularizációjának és autonóm művészi formává válásának előrehaladott állapota. A kontinensen belül Dél-Kelet Európára jellemző a lánc- és körtáncok műfajának

uralkodó volta, a kollektív, csoportos táncolásmód, a korlátozott egyéni, improvizációs lehetőség, Kelet-Európára a szóló férfi és páros táncok uralkodó volta, az egyéni előadásmód, szabad rögtönzés, a férfi és női mozgásanyag elkülönülése a páros táncokban, Nyugat-Európára a kollektív, térformációs páros táncok uralkodó volta (kadrillok, kontratáncok és a 19. századi divattáncok), illetve a csoportos, szabályozott táncolási mód, korlátozott mértékű egyéni improvizáció, és a nemek mozgásbeli elkülönülése minimális, míg az észak-európai szubarktikus területeken a pantomimikus, rituális szokás-komplexumok dominálnak, amelyek táncot is tartalmaznak, például az egykori lapp sámánszertatások, a zürjén táncos rítusok.

Történelmi perspektívából nézve az európai hagyományos táncokról elmondható, hogy a középkorban a lánc- és körtáncok terjedtek el, a reneszánsz idején a forgó, forgatós szerelmi táncoknak volt a divatja, a barokk korban szabályozott, csoportos, tárformációs páros táncok voltak, majd következtek a 19. századi páros táncok, mint modern divattáncok.

Nemzeti táncok

Európa népei a 18-19. században táncaikban is igyekeztek megtalálni a csak rájuk jellemző, másoktól elütő vonásokat, mint nemzeti identitásuk jelvényeit: csárdás, walzer, polka, redovajka. Források híján az akkor „ősinek vélt” régies táncformákból hozták létre nemzeti táncaikat, történeti mítoszokkal vették körül azokat, s visszavetítették az illető nép történetének őskorába. Érdekes módon a reneszánsz tánc kultúra megtermékenyítő hatása Erdélyben maradt fenn legépebb, s egyben sajátosan asszimilált formában. A paraszti tánc kultúra lehetőségének keretén belül a legmagasabb fokra jutott el anélkül, hogy a leglényegesebb- az individuális műfajokra jellemző- jegyeit elveszítette volna- idézte Martin Györgyöt Felföldi László.

Keleti örökség

A magyar tánc hagyomány keleti örökségnek mondható elemei az ugró-topogó-dobogó táncolásmód, a nyolcados lüktetésű tempo-guisto táncdallamok és a műfaji differenciátlanság 20. századig való fennmaradása; a dramatikus-epikus tánc- és zenei formák egykori együttes megléte a magyar hagyományokban; a sámánszertartás emlékei gyermekfolklórban és a szokáshagyományban; a halottas táncok 20. századig fennmaradt gyakorlata.

Ciucur Losonczy Antonius

[Erdély Online](#) , 2017. december 18.

- [Eredeti cikk fotóval](#)